

УДК: 339.137.22

*Кендюхов О.В., д.е.н., професор
(завідувач кафедри економіки та підприємництва Державного економіко-технологічного університету транспорту, Україна)*

*Болгов В.Є., к.е.н.
(доцент кафедри економіки підприємства Донецького національного університету, м. Вінниця, Україна)*

КОНКУРЕНТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА В РОЗРІЗІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ

Сучасною тенденцією розвитку світового господарства є постійне поглиблення загальних інтеграційних процесів, у центрі яких опинилась наша держава. Локомотивом інтеграції української економіки до європейського економічного простору мають стати вітчизняні промислові підприємства. Таким чином, від конкурентного становища цих підприємств на європейському ринку залежить розвиток економіки України. В статті досліджуються вплив інтеграційних процесів вітчизняної економіки до європейського економічного простору на конкурентний потенціал корпорації «ROSHEN» на ринку ЄС. Розглянуті стан і тенденції розвитку вітчизняного та європейського ринків кондитерських виробів. Виявлено фактори, що впливають на тенденції розвитку кондитерського ринку України. Визначено основних гравців, їх становище та тенденції їхнього розвитку на вітчизняному ринку кондитерських виробів. Досліджено асортимент і місце світових компаній-лідерів кондитерської галузі. Наведено аналіз конкурентного середовища на кондитерському ринку Європи. Визначено недоліки конкурентної стратегії корпорації «ROSHEN» на ринку ЄС. Наведено пропозиції щодо посилення конкурентного становища та вдосконалення конкурентної стратегії корпорації «ROSHEN» на українському та європейському кондитерських ринках. Розкрито механізм вдалого проникнення вітчизняних підприємств на зарубіжні ринки.

Ключові слова: конкурентний потенціал, кондитерська галузь, корпорація «ROSHEN», європейський ринок, кондитерська галузь.

© Кендюхов О.В., Болгов В.Є., 2015

*Кендюхов А.В., д.э.н., профессор
(заведующий кафедрой экономики и предпринимательства Государственного экономико-технологического университета транспорта, Украина)*

*Болгов В.Е., к.э.н.
(доцент кафедры экономики предприятия Донецкого национального университета, г. Винница, Украина)*

КОНКУРЕНТНЫЙ ПОТЕНЦИАЛ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ В РАЗРЕЗЕ ИНТЕГРАЦИИ УКРАИНЫ В ЕВРОПЕЙСКОЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПРОСТРАНСТВО

Современной тенденцией развития мирового хозяйства является постоянное углубление общих интеграционных процессов, в центре которых оказалась наша страна. Локомотивом интеграции украинской экономики в европейское экономическое пространство должны стать отечественные промышленные предприятия. Таким образом, от конкурентного положения этих предприятий на европейском рынке зависит развитие экономики Украины. В статье исследуются влияние интеграционных процессов отечественной экономики в европейское экономическое пространство на конкурентный потенциал корпорации «ROSHEN» на рынке ЕС. Рассмотрены состояние и тенденции развития отечественного и европейского рынков кондитерских изделий. Выявлены факторы, влияющие на тенденции развития кондитерского рынка Украины. Определены основные игроки, их положение и тенденции их развития на отечественном рынке кондитерских изделий. Исследованы ассортимент и место мировых компаний-лидеров кондитерской отрасли. Приведен анализ конкурентной среды на кондитерском рынке Европы. Определены недостатки конкурентной стратегии корпорации «ROSHEN» на рынке ЕС. Приведены предложения по усилению конкурентного положения и совершенствования конкурентной стратегии корпорации «ROSHEN» на украинском и европейском кондитерских рынках. Раскрыт механизм удачного проникновения отечественных предприятий на зарубежные рынки.

Ключевые слова: конкурентный потенциал, кондитерская отрасль, корпорация «ROSHEN», европейский рынок, кондитерская отрасль.

*Kendyukhov O.V., Doctor of Economics, professor
(Head of the Department of Economics and Entrepreneurship, the State
Economic and Technological University of Transport, Ukraine)*

*Bolgov V.Ye., Ph.D.
(associate professor of business economics at Donetsk National University,
Ukraine)*

COMPETITIVE POTENTIAL IN INDUSTRIAL ENTERPRISES BY INTEGRATION UKRAINE IN EEA

Modern trends in the world economy is the continuous deepening of overall integration process, which found itself at the center of our state. The engine of integration of the Ukrainian economy into the European Economic Area should be the domestic industry. Thus, the competitive position of these companies on the European market depends on development of economy of Ukraine. The article examines the impact of the integration process of the domestic economy to the European Economic Area on the competitive potential of the Corporation «ROSHEN» EU market. The state and trends in domestic and European markets confectionery. Factors affecting the confectionery market trends Ukraine. The basic players, their situation and their development trends in the domestic confectionery market. Investigated the range and location of the world leading companies confectionary industry. The analysis of the competitive environment in the confectionery market in Europe. Detected deficiencies competitive strategy Corporation «ROSHEN» EU market. The proposals, to enhance competitive position and improve the competitive strategy of the corporation «ROSHEN» in Ukrainian and European confectionery markets. The mechanism of successful penetration of domestic companies to foreign markets.

Keywords: competitive potential and confectionery industry Corporation «ROSHEN», European market and confectionery industry.

Постановка проблеми. Особливістю розвитку сучасного світового господарства є постійне поглиблення інтеграційних процесів, що супроводжується взаємопроникненням економік різних держав світу. На сьогодні перед нашою державою постає завдання стати повноправним суб'єктом світових економічних процесів, опираючись на його принципи і зберігаючи свої інтереси та власну ідентичність. Це дозволить Україні реалізувати програми національного розвитку через взаємовигідне співробітництво з іншими країнами, що особливо актуально для вітчизняної економіки в умовах теперішнього часу.

Таким чином, ефективна інтеграція до європейського торговельного простору можлива тільки за умов вдосконалення інституційного середовища у сфері технічного регулювання, з впровадженням відповідних екологічних, санітарних та фітосанітарних норм.

Вітчизняні виробники кондитерської продукції можуть стати авангардом євроінтеграції вітчизняної економіки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналізом розвитку конкурентного потенціалу в кондитерській галузі займалися такі науковці як, Фатхутдінова Р.,

Кваснюк Б., Кравчук Н.В., Піддубний І., Стрельникова Д.О., Тюха І.В., Шестак О.В. та ін.

Однак вплив інтеграційних процесів української економіки до європейського економічного простору на конкурентне становище вітчизняних підприємств кондитерської галузі залишається не достатньо вивченим.

Формулювання цілей статті. Основною метою статті є визначення конкурентного становища корпорації «ROSHEN» на кондитерському ринку Європи, в розрізі економічних інтеграційних процесів, що відбуваються, визначення недоліків конкурентної стратегії, розробка пропозицій щодо її вдосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. До недавнього часу ринок кондитерських виробів інтенсивно розвивався. Проте період 2013-2014 рр. ознаменувався для кондитерської галузі тенденцією до падіння та входження у кризові процеси (рис. 1).

Рис. 1. Динаміка виробництва кондитерської продукції в Україні у 2004-2014 рр., тис. т (джерело: побудовано на основі [1])

Якщо в цілому проаналізувати сучасний стан ринку кондитерських виробів в Україні, слід зазначити, що кондитерська галузь України все ж таки має передумови для успішного розвитку і високої конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках, попри внутрішньодержавні потрясіння.

У 2014 р. відбулося подорожчання кондитерських виробів через зростання цін на сировину, енергоресурси та транспортування. Неefективне державне регулювання галузі, відсутність держпідтримки, в тому числі й у питанні захисту інтересів вітчизняного виробника на зовнішніх ринках, наявність корупційних схем стримують нормальне ведення бізнесу в країні. У сукупності означені фактори остаточно підсумували кризовий 2014 рік для кондитерської галузі. Узагальнимо основні фактори, що вплинули на кондитерську галузь у 2014 р. (табл. 1).

Кондитерська галузь перебуває у стадії зрілості, тому доцільним буде розроблення конкурентних стратегій з урахуванням цієї специфіки, а також кризових явищ в економіці, зокрема: скорочення товарного асортименту, удосконалення виробничого процесу, скорочення витрат, стимулювання збуту, інтеграції, переорієнтації на міжнародних ринках. У основі їхнього вибору лежить комплексне оцінювання.

ІНШІ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ

Таблиця 1

Фактори, що вплинули на кондитерську галузь України у 2014 році [9]

Ознака фактору	Характер	Фактори впливу
Залежно від місця виникнення	Внутрішні	Перехід споживачів на більш сприятливу за ціною продукцію, збільшення цін на сировину у постачальників, високий рівень конкуренції між виробниками з низькою часткою ринку та значне ринкове виокремлення лідера ринку «ROSHEN», бюрократизованість органів державної влади
Залежно від місця виникнення	Зовнішні	Політичні та геополітичні суперечності, розрив економічних зв'язків з Російською Федерацією, нестабільна політична ситуація в Україні, недосконалість законодавчої бази для ведення бізнесу, урядові рішення та інституційні механізми, неефективність правової системи, підвищення цін на сировину та енергетичні ресурси, значний податковий тиск, криза банківської системи, сприятливі умови для зовнішньоекономічної діяльності
Залежно від рівня	Мікрорівневі	Збільшення ціни на продукцію, внаслідок підвищення цін на сировину та паливо та розриву між виробничо-технологічним та професійно-кваліфікаційним рівнем кондитерських підприємств України, скорочення витрат на рекламу та маркетинг, застарілість обладнання та збільшення вартості його оновлення
	Мезорівневі	Перебування виробничих потужностей одних із найбільших виробників кондитерської продукції на тимчасово окупованій території, скорочення продуктивності у галузі, зменшення реальної оплати праці у галузі, збільшення собівартості виробленої продукції на рівні галузі, несприятливий час для нових підприємств для виходу на ринок
	Макро-рівневі	Несприятлива економічна ситуація, збільшення рівня безробіття, зменшення купівельної спроможності населення, збільшення експорту до країн Європи
Залежно від сфери походження	Науково-технічні	Високий рівень технологічного обладнання та можливість його постійного його оновлення у великих прибуткових підприємств галузі, зменшення можливостей для низькоприбуткових підприємств для оновлення обладнання та технологій
	Організаційно-економічні	Розвиток інтеграційних процесів у європейський економічний простір, зміна галузевої кон'юнктури
	Соціально-політичні	Зменшення реальної заробітної платні у населення та попиту на кондитерську продукцію, військово-політичний конфлікт, сприятлива політика з боку західних держав щодо соціально-економічних та політичних перетворень в Україні

Кондитерська корпорація «ROSHEN» – один з найбільших світових виробників кондитерських виробів, що входить до першої двадцятки рейтингу Candy Industry Top 100. Виробничі об'єкти кондитерської корпорації «ROSHEN» сертифіковані відповідно до вимог міжнародних стандартів якості та безпеки продуктів харчування ISO 22000: 2005. На підприємствах корпорації «ROSHEN» працює система управління якістю, яка відповідає вимогам ISO 9001: 2000, що підтверджується наявністю у кожній із фабрик корпорації «Сертифікатів відповідності». Всі кондитерські фабрики корпорації «ROSHEN» забезпечені обладнанням для моніторингу контролю якості продукції та відповідних досліджень. Розробкою технологій та запуском високоякісних кондитерських виробів займаються спеціалісти, які пройшли атестацію та навчання у спеціалізованих іноземних центрах. Для покращення умов зберігання сировини та готової продукції, для оптимізації поставок продукції та мінімізації затримок продукції на складі – корпорація ввела в експлуатацію власні логістичні центри.

Під власним «солодким знаком якості» «ROSHEN» виробляє до 320 найменувань продукції (шоколадні та желейні цукерки, карамель, шоколад, печиво, вафлі, бісквітні рулети і торти). Загальний обсяг виробництва становить 450 000 тонн на рік. На даний момент на ринку кондитерських виробів України працюють близько 800 підприємств. При цьому, близько дві третини всього ринку і трьох чверті експорту контролюють 9 виробників кондитерської галузі, а саме: АВК, Бісквіт-Шоколад, «Житомирські ласощі», Конті, Kraft Foods Україна, Полтавакондитер, «ROSHEN», «Світ ласощів» і «Світоч». Частку компанії «ROSHEN» на ринку кондитерських виробів можна побачити на рис 2.

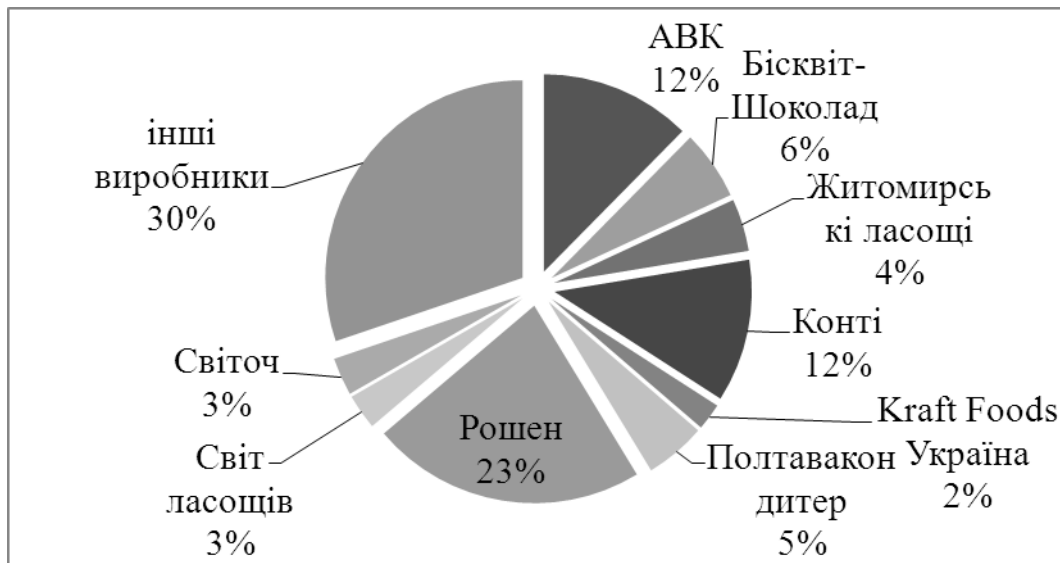

Рис. 2. Розподіл часток між виробниками кондитерської галузі України

Близько 50% кондитерського сегменту в натуральному вираженні припадає на трьох українських виробників. Безперечним лідером залишається корпорація «ROSHEN» з часткою ринку 23%. За нею слідує «АВК» і «Конті» (з часткою по 12%) [11].

Продукція корпорації представлена в Україні, Росії, Казахстані, Узбекистані, Киргизстані, Азербайджані, Вірменії, Молдавії, Естонії, Латвії, Литві, США, Канаді, Ізраїлі та в інших країнах. У кожній країні працюють офіційні дистриб'ютори, а в деяких відкриті офіційні представництва. Розглянемо позиції Корпорації на європейському ринку.

Починаючи з 2006 року кондитерська корпорація «ROSHEN» виробляє продукцію у Литві. Купівля даної фабрики допомагає корпорації «ROSHEN» просувати свою продукцію на ринках країн ЄС і пов'язана з прагненням «ROSHEN» закріпитися в балтійських країнах. Виробничі потужності розташовані у місті Клайпеда. Виробництво спеціалізується на широкому асортименті карамельної продукції. «ROSHEN» інвестувала в Клайпедську кондитерську фабрику UAB «ROSHEN» суму біля 8 млн євро. Інвестиції використані для закупівлі та встановлення нових потужних ліній для випуску карамельної продукції, а також на збільшення ефективності енергетичного господарства фабрики. Після модернізації планова виробнича потужність фабрики збільшена до 1290 тонн на місяць. Продукція з литовської фабрики почала надходити на полиці ЄС з березня 2011 року [2]. «ROSHEN» стала першою українською кондитерською компанією, яка представила свою продукцію на «батьківщині» шоколаду – у Швейцарії. У 2015 р. корпорація «ROSHEN» відкрила дочірню компанію в Польщі. У Варшаві почав працювати офіс «ROSHEN» Еугоре – дочірньої компанії української кондитерської. Протягом п'яти років корпорація «ROSHEN» хоче стати одним із найбільших гравців на польському ринку, корпорація стежить, як працюють Wawel, Wedel, Milka і Mieszko в Польщі. Перевагою продукції «ROSHEN» Еугоре може стати нижча ціна продукції, ніж у конкурентів [3].

Рис. 3. Порівняння середніх цін на плитку шоколаду в Польщі, дол.

«ROSHEN» купила виробника шоколаду в Угорщині Bonbonetti Choco. За даними Euromonitor, частка компанії на угорському ринку становить 10-12%. Сьогодні більше 50% угорського кондитерського ринку контролюють міжнародні холдинги Kraft Foods, Nestle і Ferrero, у порівнянні з якими «ROSHEN» виглядає малопомітним гравцем. В таблиці 2 ми можемо побачити перелік мирових лідерів кондитерської галузі [5].

Ми можемо бачити, що Корпорація «ROSHEN» має можливість зайняти нішу серед найсильніших гравців кондитерської галузі.

Стратегія «ROSHEN» на зовнішньому ринку не характеризується рисами наступу або прориву, поступово нарощує об'єми збуту. Підприємство діє доволі пасивно, а як відомо у жорсткій конкурентній боротьбі перемагають компанії, які впевнено і агресивно позиціонують себе на ринку. На сьогоднішній день для

ІНШІ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ

«ROSHEN» мало бути просто посередньою кондитерською фірмою, що існує в окремому секторі окремої країни. В такому разі існує ризик бути витісненою більш активними виробниками.

Таблиця 2

Мирові лідери кондитерської галузі (за рейтингом Candy Industry top 100)

Компанія	Виручка, \$ млрд	Кількість працівників, тис.чол.	Кіль- кість фабрик	Бренди
1	2	3	4	4
Mars, Inc. (США)	17,64	35	70	m&m`s, Mars, Snikers, Twix, Wrigley
Mondelez International (США)	14,862	110	171	Picnic, Milka, TUC, Halls, Dirol
Ferrero Group (Італія)	10,9	21,913	18	Nutella, Mon Chéri, Ferrero Rocher, Kinder Sorpresa, Raffaello, Tic Tac
«ROSHEN» (Україна)	1,021	10	6	«ROSHEN»
Meiji Holdings Co. Ltd. (Японія)	11,742	14,819	29	Meiji
Nestle SA (Швейцарія)	11,76	330	468	Nestle, Lion, Aero, Prestigi

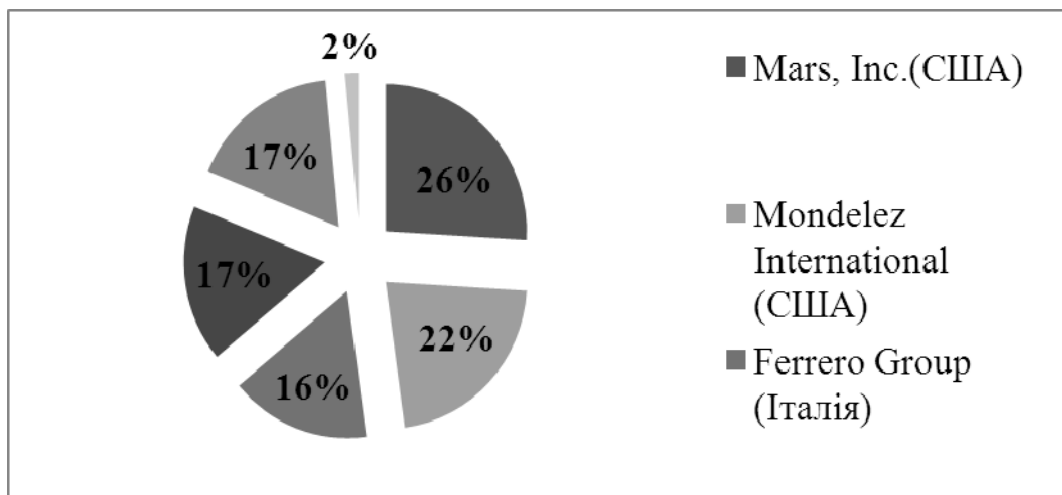

Рис. 4. Доля компаній-лідерів на ринку кондитерської галузі світу

Висновки та пропозиції. Проблемною областю компанії «ROSHEN» є відсутність концептуально нової продукції на ринку Європи, яка б створювалась на основі унікальних рецептів «ROSHEN» з використанням українських екологічно чистих інгредієнтів та спільно з маркою відомого європейського бренду. Тому стратегічним вектором розвитку компанії має стати новий підхід до ведення зовнішньоекономічної діяльності, наприклад створення спільного підприємства, це призведе до збільшення долі на більш перспективному ринку кондитерських виробів, а саме в країнах Європи [6].

Адаптація українських виробників до умов, стандартів і вимог європейських ринків набуває нині великого значення, а тому захист економічних інтересів українських експортерів є важливим завданням для вітчизняного уряду та влади загалом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Офіційний сайт «ROSHEN» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.roshen.ua/>
2. Виходячи на нові ринки. Які українські продукти продаються в Литві? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://delo.ua/business/vyходja-na-novye-rynki-kakie-ukrainskie-produkty-prodajutsja-v-l-282890/>
3. «ROSHEN» відкрила філію в Польщі – ЗМІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zn.ua/ECONOMICS/roshen-otkryl-filial-v-polshe-smi-180458_.html
4. «ROSHEN» потрібно більше шоколаду [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dragon-capital.com/ru/other/print/dragon_v_presse/roshen_nujno_bolshe_shokolada.html
5. 2014 Global Top 100: Candy Industry's exclusive list of the Top confectionery companies in the world [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.candyindustry.com/articles/86039-global-top-100-candy-industrys-exclusive-list-of-the-top-100-confectionery-companies-in-the-world?page=5>
6. Кавтиш О.П. Удосконалення конкурентних стратегій підприємств кондитерської галузі (на прикладі ПАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен») / О.П. Кавтиш, А.О. Носов // Сучасні проблеми економіки і підприємництва, 2014 – № 16 – С. 248-254.
7. Офіційний Інтернет-сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Оцінка ємності ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://diplomba.ru/work/15870>

REFERENCES

1. Official Website «ROSHEN» [electronic resource]. – Available at: <http://www.roshen.ua/>
2. Vyhodyachi na novi rynky. Yaki ukraynski produkty prodajutsya v Lytvi (Based on new markets. What Ukrainian products are sold in Lithuania?) [Electronic resource]. – Available at: <http://delo.ua/business/vyходja-na-novye-rynki-kakie-ukrainskie-produkty-prodajutsja-v-l-282890/> Access
3. «ROSHEN» vidkryla filiyu v Polshi – ZMI («ROSHEN» opened a branch office in Poland – Media) [electronic resource]. – Available at: http://zn.ua/ECONOMICS/roshen-otkryl-filial-v-polshe-smi-180458_.html
4. «ROSHEN» potrebnobilshe shokoladu («ROSHEN» need more chocolate) [electronic resource]. – Available at: http://dragon-capital.com/ru/other/print/dragon_v_presse/roshen_nujno_bolshe_shokolada.html
5. The 2014 Global Top 100: Candy Industry's exclusive list of the Top confectionery companies in the world [electronic resource]. – Available at: <http://www.candyindustry.com/articles/86039-global-top-100-candy-industrys-exclusive-list-of-the-top-100-confectionery-companies-in-the-world?page=5>
6. Kavtysh A.P. Udoskonalennya konkurentnyh strategiy pidpryemstv kondyterskoy galuzi [Improving the competitive strategies of confectionery industry (for example, PJSC «Kiev confectionery factory» Roche &)] / A.P. Kavtysh, A.O. Nosov // *Suchasni problemy ekonomiky i pidpryemstva* [Modern Problems of Economics and Business], 2014 – number 16 – pp. 248-254.
7. The official Web site of the State Statistics Committee of Ukraine [electronic resource] – Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Evaluation of market capacity [electronic resource]. – Available at: <http://diplomba.ru/work/15870>